

M. Sz. A. MNOSZ 5608. — Irónakosmátra.

Elküldetlen levelek.

1956 febr 13. – márc 24.

Négen kellett volna így irásba kerdenem, hogy maradandóra tegyem rámodra életünk eseményeit és gondolatainkat. Ki tudja fogunk-e találkozni?

Tímmár 6. esztendeje, hogy derűs idáig életünkre nártott a szörnyűség. Még gondolatnak is borsalom ami velünk történt. Valami átok fogant meg rajtunk. A saját vagy az össiek kötkezőt kell ilyen intózatosan megbünhödni? Hogy valami célja van velünk egy legfelsőbb hatalomnak, aki ezt az ostort a kezében tartja? Erre még nincs felelet, csak annyit tudok, hogy legsötétebb zömötön másainban se litten volna, hogy ez történhetik velünk. Kihitte volna, hogy az a meglévő családtaggal a M. M. u. 34. függetlenné - ben pár év alatt így kérthetők, tragikus véget érjen.

innen fenntról, ahol most meglizsám magam, miután en utolsónak üzentem ki otthonunkból, lelátok régi lakásunk verandájára. Látom a piros köveket, amelyek mindenkor lejtőitők nyomát örzi.

Apus, amint vastagra tömött aktatáskájával kivatalból jött haza. Gyakorta kordon arccal, mert vagy az ékség marcangolta, vagy összevesztett odabent a fönökkel, esetleg útközben a villa nyos kalauzkal, vagy éppen rán dult-fült a kis öreg (nilyenkor, hogy nem nevetünk örökké).

Odi, fesser, kardcsörtetve nyitott be a lépcsőhári ajtón. Ha este, mondhatnunk ejrake, jött meg valami reakciókból, egyszeren a konyha felé vette léptéit, ahol az öreg petroforra fel volt készítve a vacsorája, főleg kedvenc a sárgaborcsó főzelék. Mert bármilyen díszen megrakott csirásztal mellől is jött haza, a vacsorát azt mindig el fogya szétotta.

Árpá, legedűjével sietett ki és be a lakásból. Később Elik apja cipője is gyakran kopogott a köveken.

Te, iskolából könyveiddel súdultál be, nagy hangsúlyon és éhesen. Legutóbb d. u.-kint munkálóból jövet. Mindig úgy belendítettek az ajtot, hogy menget töle a ház. A lakás barnely dugában tudtam, hogy Ati jött haza.

Marica még édes gyerek lány volt. Pinos pötyös ruhájában, nagy hervasáró kosárral, mindig siető "apró" láptéivel. Pár perc időt raktott, amit Gyula bácsi nem éleltetett érre, beszélt, hogy attaval a kis zabolán nélály söt, - olykor puszit - válthasson. It körülába, ahol a díszkertben elvonultam, ki-hallatszott vidám névzetű söt a pusztik cuppenására is. Be-riáltottam: hallom!! Ezen mindenharman mindenből reagáltunk.

De látom azt is, ha neki dőlök estenkint az enkely rásanak és nézem a pinos köveket és a halajtaját, hogy ki hogy ment el onnan.

Elsőnek Apus. - Este meg tréfált velünk. Mind együtt voltunk a zabolán és vacsora köreiben Árpá és Te acon kecelődtetek és azinált faggatítok Apust, hogy is volt az amikor Angyaluk udvaroltál és előnör csókoltad meg? Apus csak mosolygott és úgy nézett Rátkók remüvege felett, mint maszka nézi hancúrosó kölykeit. Kivételesen Ödi is időben jött haza vacsorára, nem maradt ki kissőig Rák Dálnál, mint mostanában mindenből zokot.

Apus korán lefeküdt, ideges volt. Mondta ki neki, feküdj le. Apus is már hostátok is a helytrümpket, mert arral szentet Apus lefekvés után zónakozni. De most nem sokáig foglalkozott vele, hamar elálmossodott. Árpá és Te jöejrakat kívántatok és a fürdőszoba felé vezető ajtón elmentek a kis zabolába aludni. Ödi is korán lefeküdt a másik zabolában, de meg csavart a telefont és a paplan alatt, hogy mincket ne karavarjon, hiszen bérélgetést folytatott valival. En meg olvastam. 1/2-kor éppen el akartam oltani a villant, amikor Apus felriadt arra, hogy rosszul lett környékesi. Hamar kapkodta a gyógyszerét, de a kivatalak csak fellépett és mind erősebben jelentkezett. Mikor Ödinek szöltam, bár alig aludt el mély álmorra, alogz megírtette miről van szó, mint a gumi labda patant ki az agyból, hogy orrost hívjon. Nagy nehezen tudott orrost keríteni, erőzsen kellett fenyegetőkni a telefonba, amíg Asztalos főorvos az utcánkból eljött.

Apus morfinum injektciót kérte, söt követelt. Ez az orvos

gyenge volt akaratával szemben és adott neki, még pedig $1\frac{1}{2}$ adagot. Más orvos se kérte, se fogyegyetőkészre nem adott eddig. Ez volt a díszlete, persze ezt csak utólag derítettem ki. Nemhogy doppingolt a volna a riportműködését hanem elernyelte. Apus megnyugodott, elszundiált, azt hittek már jobban van, az orvos is éppen el akart menni. Egyzerre ijesztő nagy csend lett, megrünt a légszére. Rémülten ugrottam fel, az orvos is. Pár pillanatig tartott az eszméletlenség, mikor kinyitotta a szemét azt mondta: „na most csak hajnali valahamt el...” Az orvos arral nyugtatta, ez a morfumról van, majd elnúlik. De következett a második légszési kavar. Mikor eszméletre tört megsimogattam, megcsöktettem. Kínté kapcsolatra viszonozta a csököket, mint aki fel, hogy elkesik vele és ezt mondta: „Te segély asszony” Ez volt utolsó kavar, mert a harmadik eszméletlenségiől már nem tört vissza.

Mi ott álltunk Ödivel halász döbbenettel. Széletséges ez, hogy Apus aki teljes volt akarat erővel, élet szeretettel, munkatervezéssel, akitben annyi tudás, irántunk olyan nagy szeretet volt, osak befordított a fal felé és vége? Ennyi hal az emberi élet?

Tí békésen aludtak a kis szobában. - Reggel az átvirravolt ejszaka után alig tudtam rászanni magam, hogy felköltsélek Benneteket. Gondoltam: mi minden jó amíg aludsztok, nem tudtok semmit, ha felébredtek meg kell tudni a szomorú valót. Először csak azt mondtam, hogy nagy beteg Apus. Te le akartál menni hozzá a szobába és amikor nem engedtünk le kétsszer is kérdezted: dehát akkor mert nem meletek le?

Öregül is meg kellett mondani a valót. - Úgy emlékszem a Fölcsei gim. egyenruhában ültet a sekcionon, nézted az üres sziget amiben előttevaló este még benyelgetve feküdt Apus és részesesen sántal. Ödi is járkált fel-le a szobában és sirt.

Márc 15. volt 1943-ban. Délután eljöttet érte. Ödi és ein bent voltunk a szobában mikor koporsóra tölték. Után kinyitották a halajtöt, a lépcsőházi ajtót, levitték a lépcrökön, a halottas kocsi lefordult vele a Podmanicky utcára és eltünt a szemünk elől...

* * *

Odi volt a második, akkor Te is vele mentél 15 éves dorodban.

1944 karácsonya volt, közelről hallatcsont az igyúdör-
ges ablakok betörve, a lövedékek lásunk körül csapko-
tak. Utójára gyűlt össze a megharadt család. Odi szücs
sabotűszékéből felépülve kombatkelyre tette át székhelyét, egy
párral már össz csomagjaival együtt elhagyta Pestet. Minél
ugyanannyiszor elszíratuk utra indítottuk, táskaiban
rákra ami ennyivalink csak akadt röszbélbe dugva maradt
pénzüköt. - De la tisztulta levegő Pest körül, Odi semmilyen
vára nincs beállított. Kerestet otthon körül nézni, kicsit exegé-
tett, de aztán ment a városba, mert örökké esüfalt program-
ja volt. Utolsó időkig aini iskolába járt és film rendesít-
tanult. Legkomolyabb legítámadások idején, amikor szírűn po-
tyogtak a lövedékek, ő nagy lelkingságával ravalta az "Anyán-
kyük" "című" költeményt. Igaz; ezen harctéri zöke volt.

Akkor karácsonykor elsőnek Te jöttél haza, nagyon körül-
mérgezen autóval, repülővel kombatkelynél, ahova a kato-
na iskolájából kerézték ki. Hajnalban csengettel be, zöger-
ruhában, vallalon a kis tarisznya, amit elmenetelükön el-
tuszkoltam. Rad./ma is megvan) Ez maradt csak meg, más min-
den lemidot ellopottak. Előbb volt egy darab utravaló kollasz,
egy darab marmoládé és egy darabka barna kenyer. Hajnal-
ban hogy megérkeztek, leültél az asztalhoz, Ripakoltad a tarisznyát
és a bicskáddal csegetni kezdte. Kis vad kamaz voltál
akkoriban. Kérdezéinkre csak igen zükkarián felelgettél.

Odi másnap 23.-án érkezett meg, fessen, tele tervezekkel mint
mindig. Még rép nagy karácsonyfánk volt, de ajándék
már nem igen jutott alá, mert ki voltam, már fogya minden-
nemlől. Téged kérdez staffinostalak ki. Odi elvitte minden-
mozgathatót, alig maradt egy kerécsenben. Odinek is Néked
se tudtam, már mit tenni a fa alá. Néked még csak előho-
tartam egy bőrtárcát, de péntet nem tettek bele. Detliszen,
ezért, durcasan viselkedtet egész este. - Még ma is faj, hogy
Odinek az utolsó karácsonykor nem adtam semmit. Ő egy
nagy darab szalonniat és még valami élelmét tett a fa alá.

Téged elküldtük lefeküdni, mert mondom durcas voltál. Elíink a többiek a kályha mellett üldögéltünk még jó ideig. Itóka is volt de már nagyon lúróldöztek. Minduntalán akna robbant körülötünk. Borska néni ilyenkor először hirtetni hívta össze magát a fiatalok derültsegére.

Ma nap karácsony előszörjén Odi azkal távorott a városba hogy megy fürödni a Gellérthe. Te a fürdőszobában nagy öltözködésben voltál. Feltüttad az Odi gála osiemaját, abban akartál tetszelegni az iamerős kis fruskaknak itt az utcánkban. Eppen elkezdtél, en templomba indultam, amikor Odi ki legyezni kezdték azkal a hírrrel, hogy Pest körül van zárva, már a villamosok se járnak. Nincs egy perc vesztegetni való idő se azonnal indulni kell, talán meg Pomáz felé ki lehet jutni. Te mérgeződve és káromkodva hívta le a csizmát, mert Odival Néked is menni kellett. A konglábán állva kapkodtak egy kis enniádot. A tarrinjába újra raktunk egy kis enniádot. Összekapkodtunk számodra pár darab faherneműt, karisszákát, törülközöt. His motyóval indulált a nagy világunk, mert nem volt rá idő, hogy harmadikor is kikérítselek.

A konglábán körül állva Benneteket licsiáltunk, Odi szor megcsókolt. Te bocsáságodban csak foghegyről köszöntél. Nen is akartál keret csókolni, még valami tiszteletlenséget is elkövethet mert nem is emlékrem mit, csak azt tudom, hogy minden egyszerre egy nagy sírást robbantott ki belőlem. Bevaladtam a szobába és a kis kredencnek dölne keservesen rököttem. Odi még utánam jött, vigasztaló szavakat mondott, de már sietni kellett. En is küldtem. Ott mentetek el az ablák alatt. De ha En a szártól utánatok se tudtan nézni, így nem láttam, amikor Odikem utoljára ment el az ablakunk alatt.

It Margit Rádtól üzenetet küldött, hogy találtatok egy autót ezzel Pomáz felé megkíséríték a kijutást.

Összal licsiáltott Odikem; 5-6 év milna viszegyöök. De már 12 esztendje, hogy utoljára ment végig a piros köveken.

x x x

Aripi kám után 1948 jan 9-én este csapódott le utoljára a lépcőháti ajtó.

1947 rept.-ban ment ki "Genflié legedu" versenyre. Nagy iesgalom, kapkodás, tanulás, mintha hihetetlen volt hogy, sikeresül kiírta. Nem készült tiloságosan komolyan. Nyar volt és annyi szébb dolog akadt a gyakorlásnál. A verseny előtt sekér füzetek hozzá reményeket hallva a többi indulókat örökkint. Ez az esélytől megavarva, elvészette srokott nyugalmat. Ideges, fáradt lett mire a verseny elérkezett. Utána nem ment jól, a döntőből kiesett. Akkor ezt kimondhatatlan tragikusnak érezte. Sikerrelte, hogy kúlia estek a hozzá fűszött remények. Abban a napokban összedölni érte a világot, különben is könnyen elvészette önbizalmát. Elik előtte való érve, II. díjat nyert Genfben. Ugy jutott-kelt Genf utcaim, mint aki minden elvészett.

Ez volt a fordulópont életében. A kudarc miatt restelt haza jönni. Kapva kapott tehát az ajánlaton amit ot "élo" magyarok vettek fel előtte, hogy maradjon kint, iratkozson be a genfi seneakadémiaira és tanuljon ott tovább, közben majd csak akad valami, amiből megél. Ut többi magyar versenykör haza jött, "egyelőre probatípus" ot maradt, a jegyzü. I érvinnes volt vissza utazásra még 3 hónapig. Sor keretében elt, egy konyvtárban szorítottak neki helyet, ahol igen keservesen gyakorolt. Sok nehezség, sok küzdelmek következett Aripi kóna, aki még az otthon melegéből sose volt távol, dédelgetett legedűse volt a családnak. A xixe fele itt maradt, mert hiszen Elik ilton volt. Minthán az özi relikkel némi plélykák is scaramyra keltek Genf és Pápejt közt, Aripi ezzel pénz nélküli robogott haza 1947 Karácsonyára egy Párizsból induló diákrvonattal. Türrichban megállt a vonat, jegy nélküli felváltott, izgalmas kalandoik után érkezett meg.

A kis zabolában aludtunk Deled, mert akkor én már beteg voltam. Hajnalban csengetett le. Mikor kérdeztem: Ki az? Csak annyit felelt: "misel ki mama én vagyok!" Ut hangját rögtön megismertem. (Akiötő már idegen lett a kiejtése.) Milyen váratlan örökm, boldogság volt. (Ók bár

Te is besengetniel így egynél, de sokszor ábrándozom róla!)
Egy pár nádám nap következett, boldogságunkat, csak a teljes
pénztelenség szavarta. Árpi ugyan sose volt elégdetlen, napokig
eljárta a várost 1-2 Ft-tal a zseleiben. A karácsony esti vacso-
rat is csak a legnagyobb bűnöskedéssel tudta, összelőni, hogy
lehetőleg ne vegyék ezzé a hizsijukat. Békonyra vágott kis refe-
tek a krumpli körítés mellett, de volt narancs, csokoládé, amit
Árpi hozott más ajándékokkal együtt és volt egy üveg pesszim, amit
amik évek óta a paradicsomos üvegek közt lúródott meg, így elteát
az ostromot is, várva egy nagy családi eseményre. Most ünne-
pélyesen felbontottuk, talán ezzel is, hogy szegénysegünk les-
leze és hártemleg nagy ünnep volt, hogy Árpi haza tört.
Harmán üldögéltünk a kis karácsonyfa alatt, békélgétre.

Eliz a züleivel töltötte az estét. Árpi genfi elmenyeiről
mesélt és a visszatérés lehetőségein tanakodtunk. Tölönja
Árpi, ahogy Ápus nevezte, mögöre bar, de az ünnepek utan nyo-
kálba vette a várost. Járta a miniszteriumokat, Illy és Gyula is
segítségére volt, így hogy jan 7.-re, amikor a párisi diákronat
visszaindult megvolt az engedély a genfi továbbtanulásra. Meg
örtöndíjat is igérték, részükre meg is kaptak. A papírajai ellenben
igen liányosak voltak, félős volt, hogy kirakják a vonathoz.
Árpi még utolsó este is halozott. Nekér volt kirakhatni magát
a meleg otthonból, amikor már megijelte az idegent. Pénzünk
annyi se jött össze, hogy a jegyet meg tudta volna vásárolni. Elie
a vigrin házban, legedült akkoriban minden este 8-kor. Így le-
néltek meg, hogy a 150 Ft gártival amit kap, királad a vonathoz,
így meg ker a jegy ára. Már 7 óra is volt, de a két gyerek
csak üldögélt a kályha mellett, sehogy se tudtak elválni, amik
csak előre nem kellett a zsinhariba.

Előkerültek a nagy kofferek, időges sietésggel tömtük tele.
Árpi még akkor se határozott teljesen. Megállt a koba közepein
a csillár alatt, - tiszta előtérben van a kej, - haját borzolgatta:
"Témleg menjek? Anyám en most olyan rossz érzéssel me-
gyek el." Nekeren vedte magára a kabátját, Te ott voltál
mellel, emelted a bőröndököt, Ő is felvette a legedűjét és
bússzikott.

Nagyon elnevezedett a nívem, mert éretem, hogy Pápi a jó kedvű fickó, most kossai időre távozik. Itthon se tudtam kikísérni a lábam miatt. Az ablakból nékem utánatosk amint a nelek csomagokkal felkapszakodtak a villanyosra. — Óriási a péronnal intégetett, amíg esetük láttauk egymást.

X X X

Hetek maradtunk a lakásban. Akkoriban gyorsan minden pótoltad az elmaradt gim. vizsgákat. Mintán bravúrosan leérettsegítéssel, de ennek dacára se vettek fel az egyetemre, igen ügyes ötlettel vásártengelyes tanonc lettél Csepelen. Minden Te magad jártál ki és interjút el mert ki már nem tudtan elhagyni a lakást betegségen miatt. Hajnalban kelő melos lett belőled, az munkád érdekelte, este mikor haza jöhet, még nekem is magyarázgattad a "dréhus" mesterség portréjait.

Ringyon sejtkösen eldegeáltunk abban az időben, a megélhetés komoly gondot okozott. Az esti kis körakozásokra, össztáncokra, alig tudtunk pár fél-t kissorítani. Hasznolónak pénktelenek voltak a barátaid is. Persze csinos fiúk voltak és ha valahova kivonultak a tarsaság gondosan kiőltözve kutya se gondolta volna, hogy alig van pár garasa zsebetékben.

Igy történt; hogy egyszer a "Kémény seprő" előtt állodállatai aron tanakodva, hogy lehetne kissorítani pár pohár sörré valót. Egy fellabú, katona ruhás koldus több ízben feletek nyújtotta támérét, elszorolva összes nyomoriságát. Mintán meguntatott hallgatni, felül ügerülni, felül nevetni szóltatok rá: "Lassjon már békét öregem, magunk is igen meginmárt egy pohár sört, ha lenne rá pénzünk". "Hát tudhatok mit?" begerett le egyláb benneteket, miután láttá, hogy Ti is jó ruhában öltözött koldusok vagytok. Ei meghívítak benneteket egy pohár sörré, úgy-i Ti is voltatok katonák. Mert van a mi it pént "csapott önéreteszen a pénztől dagadó farzsebvre. Utlig tudtatók ellátni a kives invitálást. —

Ami kis pénz akadt annak rombaton, vasárnap közösen a fenekeire vertetek. Hétvön reggel már itnyu raktott ki egy kis pénzt villangosra, cigarettaira és tartott a nyomor egér pénzek estig, mert akkor eladtad a melős fizetést.

Közben megismerkedték a baronesszekkel /akkoriban még így hívták őket./ Nagy izgalmas és haditervük előzeték meg, ezt a nehézen elérhető eseményt. Már régóta nézegették a három kis lányt, látták őket könyvekkel járni az iskolából, az ablakból leponva ők is felétek mosolyogtak, de a szigorú mama miatt ismerkedésre nem volt alkalom és merse. (Te a legfiatalabbat, az édes kis találásut, ahogy rajongva emlegették, valasztottad ki magadnak.) - Dégül is arra tanárodtatott, hogy Zoli bácsit /házibizalmi/ kérteket fel arra, jönjen közbe a mámanál és tegye leletörvé a megismerkedést. Zoli bácsi valalta a közvetítést, csak egy rikötése volt ismerve rabad rajátokat és a "mélto" kényszerléset. „Tök, aztán semmi „segg” vagy illesmi leckéd ne legyen" mondta szigoruan.

Elakatot is tettek csinjalakokra, ha a három lájos és finom kis lányval töltötték lent náluk néha nálunk az estéket. Rátköt se lehetett ismerni, olyan kifogástalan gyerekkel lettettek. Ógyekszettek a Rózsánemi és Gyula b. kegyeit is elnyerni. – It kis lányok rövidesen jó barátok lettek. Ti segítettek nekik a fat fellordani a pincéből. Elsőt aztán d.e. beengedték a kis nobába, Gyula b. előséget kijáratra, ahol mindenkor cincorgtak az egerek, mert a macska nem volt ottthon. Hosszúbb lepőtt puszika a kis Maritol, aki olyan buti volt, - szörnyűség - még csókolozni se tudott. Meg kellett tanítani és hat hónapig gyakran fel kellett járni erekre a lecke órákra!

Az ötösa iránti rajongásod egyre nőtt és minden több időt szenteltél a tréningeknek. Herdtél előre törni virágban, céllőrzetben, díjakat is kaptál. A fő szerepélyed akorban a lovaglás lett. Órákat tudtál áradozni a lováról, a lovaglás rejtelméiről és mentel lovagolni minden akadályt leküzdve. Előlegtál a munkahelyedről is, nem volt eleinte tisztad, ruhad, pénzünk is alig akadt a költségekre. Gyöngörűen haladtál, az ős lovás teletség feltört Benned. Büszke is volt Rád Barnabáci!

Egyedül mentél a versenyekre, nem volt aki veled menjen, bártasson. Magadra hagyva kürdötöl konokul, uakneden. Bízony megeset, hogy lemaradtál, lebuktál a lórol, vagy elterveztetted az útat a pályán, ilyenkor dühöngettél is, mert munkadtál is, de mentél tovább. Egyik d. u. széles vágárral érkeztél haza a versenyről, kezedet hátra dugva tartottad, majd diadalmasan előkereskedtél egy exult sereggel, amit I. díjul nyertél. Oromed bűszkeséged kirobbanó volt. Tanclejtésekkel röttad a scoliákat, úgy megölelgettél, csak úgy rejtogtak bele róla coontjaim és volt nagy dumá amikor összejöttek a fiúkkal. „Öregem így és Öregem úgy..” A fiúkkal egysülványban hangozan roktatott mitatkozni, Külnösen Bobó harsogott, neknél, csökölözésről olyan egyszerű keresetlen szavakat használva, hogy a komédiák is belepirulhattak.

Margittal is sportolás közben, a Margit szigeten is merkedt meg. Akkor már Maricával, még se tudon, hogy a rennem megszakadt. Rörsi mama nékett ki benneteket. Melos fiatal kölykök keddtetek után, lenni az eladó lányok köött. „Mi maga Attila? „Vaserztergályos iwas asszonyom”, „És mi lesz megiból? „Ha jól megy segéd” — Laci a fiatal orvos tünt fel a „látogatáron” és Marica családi körül mögöltől kényesenre menyasszonja lett.

Téj is más irányba terelődtél. Margiték^{cs} az öltözőségi társaság kissé lela, malackodó társaságához befolyásolt. Kiforrattan, bolondos, köldfüli pérfiaskodó kamasz voltal a körömben, tele fiatalos önteltséggel. Azt hittek Tied a világ! Akit szerettek, oly kedves, olykor még udvarias is voltal, viszont világért se lelegett rávenni, hogy kellemesd, a nem divánatos vendégekkel, vagy köszönyök útán a karbeli ionerősöknek. Legtöbben érte megfurnak ismertek és nem lehet mondani, hogy általában közkelettséges örvendhettel volna. Általában a barátaid voltak a legfontosabb személyek előtted már eges kicsi korodtól. A barátok voltak az elsők, csak akután jött a család, a rokonokat is mérsékeltén kedvetted. Neníkét bássikat együttel, nem.

"Öné" fiatal ságodban, még irántam se voltak nagy figyelemmel, különösen az utolsó időkben voltak, e miatt nemrém napjaim. El voltal telve az ötösával a barátokkal, Margittal, nekem. Úgy is időd jutott, pedig akkoriban szíjas beteg voltam. De ezek a figyelmetlenségek csak felületesek voltak, a mély szeretet olyan terménetes volt bennünk mint az; hogy a nap az égen ragyog. Mindeken ügyes-lejós v. i. pénz és nő dolgaidat elmondta nekem és úgy megtárgyalta mint ha jó barátok. Leplezetlen örökkességgel beréltél minden érzelméről, olykor túl öszinten és mások előtt is, ami néha kínosan hatott. Pl. egykor Gicinéni a ref. papnő előtt elbűdölés közben ilyen karavakra fakadtál: "Anyám, tanaszt van és en parkasi vágat érzed!"

Margitot az első perctől olyan bemutattad nekem, a korlakban, nem kedvettem. Pedig őrő volt és műlakattató a jászszellemessége. De az a mod, hogy mindenki ott előttem, az ölel be ült, elárulta az egész lénget. Valahogy nem voltam en ilyen nőkhöz szokva, azt meg különösen felláborított, hogy még a lakásunkba is eljött. Alaposan össze is riadtam és kiutasítottam egyik alkalmammal. Rögtön éreztem, hogy elhajítottam, a szüpot is ez éket veszt a mi barátságunk Röcke. Nagy korolyan megtárgyalta veled a problémát és beláttam, hogy igazad van; hiszen már felnőtt embarragy. Pár nap múlva írtam neki egy pár sort és elküldtem. Attól veled. Ez láthatólag igen jól esett mindkettennek s attól kerülve eljárt hozzánk, de zolidan és rendesen viselkedett. Mint te mondta, igen feltöltem. Nem is tudtam, soha felmelegedni iránta. Egykor lett volna alkalma norosabban hozzám feküdni; amikor megtudtam, hogy állapotos. Margit - voltam rá - nem sajnálod elvezetéstem aki a kis lelkét? Nem hant benne teket a lelkiszeretet? Hord a világra, en felneveltem, soha semmi gondod nem lesz vele"

De több is de sokkor kiért az a kis gyerek, aki meg nem kületetett! Nagy fekete zene lett volna, néjs és estelmes mest az Margit is az volt. Néhány napig is kánitgatom, mennyi éves lenne más? Érdekes, hogy erről valaha is beréltünk, volna. Te is gondolsz rá és egy alkalmammal írtál is. Sajnálom, Anyám, legy az eggyel örökel a kis unokát se kagytan meg nem adna"

Dec 7.-én este Margit és Margita eljöttek meg beszélni sőt azért csödítettek őket, hogy segítsenek előkészüteni a másnapi szírt. Mert a Te kérésedre dec 8.-án este szír készült minálunk. A hivatal társsaidat látta meg, akikkel egy orszályon dolgoztál, az oszt. fönöködet két mérnököt lárom nőt. Húltagként Margitot, Magdát és Edittel mink a harsik. Te nagy gárral meghívta a vendégeket, nagy megbeszéléses, de semmi munka. Ógy volt, hogy a vendégek, nők hosszak a szendvicseket, a férfiak az italt. Az egyik zölat előkészítjük tanítósz, egyben bicski is lett volna ettől a zölatból, amit a társsérzőknek elvettek tölünk. De valahogy nem izlett neked a munka, a lányok is csak ültek. Kelt a rádió Te zokniban műkortál, tanításpárokkal sőt décseltél a könyegen. Hosszabb teát és libacsinos kenyéret hoztan az éles lányoknak. Te is élvezettel kürsöölgetted a jó teát, ami most kivételesen a vendégek kedvencet orosz volt. Mink ha egymáshoz voltunk csak plantát mink, alogy Te nevezted „népi esaját. El akartál menni még az este a szüterező is, a csemámat lemeretni, amit az eggyesület rendelt számadra. „Anyám, mihez jó karácsonyon lesz, új csemámat kapok!“ mondogattad. Áronban őde se men-tél el. Miután Margiték elmentek lefekvésük készülődött. Mikor befeküdtél a jó ruganyos ágyba, amit árokban a napokban csináltattam meg námodra, jól esően elmagyjtottál – „de jó helyen van, régén aludtam ilyen jó ágyban“

1950 dec 8.-án reggel előrégtől a wecker. Mink Edittel a másik zöbölben aludtunk Hallókban, hogy öltöröködől egynel le is mitől valamiért a zöbökbe. Cso博ogott a víz a fürdőzöbölben. A konyha felé mentél ki, sietős léptekkel a piros kockákban, jól becsapadt az ajtót, lerobogtál a lépcsőn... és többet nem jöttél haza.

Mi Edittel nem is sejtve az izonyatot ami felénk közeleg, mindenki készülöttünk az esti vendégségeknek. Elkészítettük az enni-inni valókat, eltologattuk a bútorteket hogy hely legyen a tanároz. Kicsinosítottuk magunkat, a Te ruhádat is gondosan kikészítettük a névre, legfelül parádékolt a friss tisztán. 12.5-re megmelegítettem az ebédet, akkor roktálha ka jönne és azzal mindenki érteles látni. Ha jó volt a koszt, már előre engedtél egyet a nadragzijon. Ha viszont nem volt kedvezően való, bár a kaponta, tréfás rígmusikkal fűszerezted. - Elmült 5 óra hat felé is járt már az idő és Te még mindig nem jöttél. Dohogné mondta Editnek: „Látod milyen kölyök ez az Attila, ide csödít a vendégeket és ö meg nem jön haza." Biktosan most ment el a szüterhöz a csizmáit lemeretni. Hétkor itt lesznek a vendégek még reggelente maradunk, hogy ö nem lesz itthon."

Hat óra után Mohosnáni csengetett be, a zongorához dőlve előlva üjságolta, hogy most adták hírül a Bolíó műleinek, hogy Bolót a műhelyból alul dolgozott d.e. 11 tajban kilisták, így ahogy volt egy rossz cipőben, szakadt ingben autón elvittek, aki rá se jött haza. Majd, döbbent belém a gondolat, akkor vitt is elvittek és áratt nem jön haza! Előző hetekben észrevettem valami titkotörést közvetek. Akartam is szólni, nehez belekereszteztek szemedelmes dolgokba! No" v. penzügyre, verekedésre gondoltam. Gyerekkességed dacára is jó itélokepesseg volt, tárgyalagosan gondolkoztál, a politikával idő se volt foglalkozni, ilyen venedelmekre nem is gondoltam. - Itt utolsó hetekben kerdtetem nyugtalankodni, amikor köstekek valamint riadalom támadt. Előzőr elüstít Gyula, aztán Cs. Gyuri. Levert voltal, az emirivaló se is lett úgy mint előtt valami gond, felelem érzett rajtad. Nem mentetek otthon tartózkodni, meg aludni se jöttek haza. Felvettet a si nadragot és cipőt, mintha kiáltották volna valahová. Ez a zongorás pár nap mulva mintha megyhult volna, minden visszatér a régibe. Ójra otthon aludtál és mentél dolgozni az autojavítóba. Most kirtelen mindenek magyarázatot nyertek előttem és környű nyugtalanság kezdett gyötönni.

Körülbelül 7-kor, körülbelül kis cserégetésre Edit ment ajtótrizá-

Tét kolleganöd állt az ajtóban, szavartan, félőben kérdeztek; itthon van-e Attila? De se akartak jönni, látnott rajtuk, hogy rosszat sejtenek. Négyül is bejöttek és mondta nekik, hogy Attila még nincs itthon, szagyon nyugtalannak vágynak miatta.

Megkerdezték tőlük, mit tudnak Rólad, nem látott-e ki valaki? Mondták; de igen. Te az iroastalnál dolgoztál, mikor beszéltetek, hogy menj a pátirodára. Te még egy kis grimaszt is visztál, felkeltel az iroastaltól ott lagya ranaszét a kolmidat, úgy ahogy voltal munkakörnyére kimentél. - Igen sok idő mulva még azt látta az ajtó bejárásán keresztül, hogy a földszín megállsz az ajtó előtt, nyílva a kilincs után, de egy alak tünt fel a kárad megatt és Te nem nyitottál be az ajton. Aztán eljött az eléd idő, varrak hogy visszamenj, mert együtt roktatok eliédelni menni. Most különösen izgatott megbeszélni. Valók voltak az esti zúmal kapcsolatban. Te csak nem kerültél elő, d. u. mindenki kerestegette mindenkit, hogy nem látta-e valahol? It portán is megérkeztek, de ott se volt nyoma hogy kimentél valus a gyárba. It valaid és mindenki ott volt a munkahelyeden. Már leltet a munkaidő is, Te nem mentél vissza. El se tudták képzelni mi történhetett veled, ezért eljöttek megkerdezeni, hogy hova jöttél-e?

Most már bizonysággal szint belém a gondolat, hogy nagy bajban vagy. Amondhatatlan felelem kezdet kirobbant sorsod miatt. - Ebba a percben lett vége annak idáin életünknek és zákkadt várunk a zenedes a hídeg, a borsalom.

A lányok el akartak menni, de én kérdeztem őket, ne menjek el, ne hagyjanak magamra erre a hídzó nyugtalansággal. Csaknem tanakodtunk a történetekben, amikor hangsos csengetéssel, vidáman beszélgett Margit és Magda. Az arcukon ott volt a jó műi boldog előérzete. Margit rép volt, emlékrem, a felérblizánca egy kis boldog bársom maslít viselt. Arcukon megmeredett a nevetés, amikor a mi lesulytot ábrázatunkat meglátták. Úgy ültünk ott körbe mint a sirató-asszonyok. Margit csak elmeredt a hirt hallatára, elfutotta remét a könny, mely dölt a falnak és merőn nézett ki az ablakon.

Nem volt egészén leérhető a rolló mert nincs volt. Ő csatánkba nézte, nézte az útát, várta hogy felbukkannak az ablak alatt mint amigázor, nevetve, integrétre, mert liken ez késztelenség, nem, ez nem lehet igaz.

Lassan összehállingőstak a vendégek, a nők hozzájárásával, megerkezett az ostály főnöké is, aki d.e. nem volt az üzemben, így szíjálma se volt semmiről. Az egyik mérnök hozta a táskaiban a bűrész kedves lelküköt, italt is hoztak mindenki jó minőségi körül. - Mindenkit leszűtött a váratlan fordulat, nyomott berélegzet, tanakodás. En így ültetett ott mint akit letaglóstak, alig láttam mi van körmülöttem, rejtőben felraklatra belülről. Írt gondoltam, kicsit beszélgetnek és lamarosan elmennek. De csak ültet, valamelyik italt hozott mert megromjattak. Meg is éleztek, megekék amit mi részítettünk, mert a nők ijeztükben nem hoztak semmit.

Magda az italtól felmelegedve húgicskedni kezdett, magával ragadva a többieket is. Margitkal együtt leültetek a szövetségre és Magda szokott moderálásban járásban nyerített, amikor 1/2-kor lassan élesen megrolalt a csengő.. Margit felugrott és félénk ijezen felül tisztára mondta: jön a rendőrök! Edit ment ajtót nyitni és a láta megett tényleg hárrom ismeretlen sötét alak nyomult a zárbaba. / A társaság ugy elhallgatott, mint a csirkék amikor hárja van a levegőben.)

"Hérem az igazolványokat" mondta egy magas fekete, aki vesető lehetett. A másik kettő, az egyik szörnyen ijesztő halalmas alak, a másik szélesebb kinézetű, az ajtót álltakel. Sorba leigazoltatott, felirt mindenkit. En römületben nem találtam az igazolványomat, de láthatólag őkkel nem sokat töredtek, tudtak, hogy hárzi vagyok. El kellett sorolnom ki a laknák a lakásban. „Na és hol van Attila, ilyen nagy vendégseg és Ő nincs itthon? " Kérdésre gyümöcsök. „Reggel elment, előtér nem jött haza. Nem tudom mi történt vele". dadogtam inkább mint mondjam. Kicsit gondolkozott és rám rölt; menjetek csak ki vele. Remegve kerestem a boltomat és indultam utána. Ut zárlásban mindenki felé lett az ijezségtől. - Gondoltam, most már engem visznek.

Az eseményt annyira igyekeztem összeszedni, hogy a kábotomat felvegyem - De hogy végül is mit akart, máig se tudom. Talán láttam súlyos állapotomat, akkoriban alig bírtam járni. Csak azt kérdezte, hol van itt telefon? Elég értelemtelenül feléltem, a lakmesternek irányítottam. Látszott tanakodott valamiről, végül is visszaküldött, ö pedig elment.

Deultem a rádió mellé, a felelmestes ember nem állan-dóban rajtam volt. Mellektem az ort. fönököt ült. Kavart és exörnakolt kis beszélgetések hangzottak fel olykor a vára-koró csendben. - Most mi lesz? Oda súgtam a fönökötnek: "engem visznek". Visznek itt mindenajunkat" súgta vissza. Szentül arra litérem, egy nagy rabkocsit ment rendelni a komufekete.

Hinos 1/4 óra telt így el. Végül csöntetés hálásztott. Azt litérem Téged hoznak biliincekben, majd megfuttam, így vett a zivrem. It fekete vonult be, utána újabb kétő.

"Na" mondta kedélyesen, "kicsit színeinknek a lakásban" Mindjárt meg is kerdték, alaposan átnévre minden.

A felelmestes ember a nappalit körte fel, a "fekete". Edittel a speiseba komplába ment, és a "relidebbel" a há-ló rohában maradtam és néztem, hogy kotor a zekrényekben. Meg is találta a bejelentőmet, pénzemet ami nem volt. It kökkutatási zörgésekre felneszelt a hörösök Farokasné a kis rohában. Azt lité a vendégekkel mulatosás közben járkálunk. Egykér csak kiugrott hálóingben, hosszan mint egy furia nézi a "feketénket": "mit röögnek itt ejrakának idején, nem regyellik magukat? Nem vagyjak az embert aludni, menjenek ki innét aronnal, ment megyek a lakmesterért" It fekete nevetve csóválta a fejt: "ilyen tárberlőtől még en is megijednék."

Azt litérem sose vige annak a rörrögű ejrakának. Az ajtók tárva-nyitva, újabbanal-újabb alakok jöttek. Engem külön látottak és a felől kérdeztek, hogy dikkely levanít korol roktál-e kímaradni stb - .

Kisze felengedett a komorságuk, mikor látták, hogy se verzedelmes dolgok, se gondagság nincs a lakásban.

Helytőrfölköztak is a vendégekkel, hogy most már mehetnek haza, felajánlották kocsijukat is, amit mindenki gyorsan köszönt szépen, de nem kérte belölle.

Hajnal 3 óra jól elmullt, amikor kivonultak a lakásból és halászok azkorát autót távozni.

A férfi vendégek is elmentek, a nők ott maradtak, nem invitálták neki az éjszakának. minden fekvőhelyre két nő jutott. A lakás minden porcikájában feldülve, papírlegyeck a szekrények és iróasztalok előtt. Vépus zenevédéllyel gyűjtött papírjai ott leverték halomban a földön. A lányok elaludtak a kimerültsegéstől, és a nememet se birtam lecsukni. minden izemben éreztem a szörnyüsséget amely ránk rakkadt. Hol leletsz Te, mi van veled? erre rejtély volt gondolni. Alig várta hogy csörögjen az óra. Kegeim lányok faraidtan kapkodták össze magukat, hogy el ne küssének. Mint sűrű hideg decembeni hőd ült mindenben. Alig leletett látni, sőt fogom tudni elfelejteni ezt a napot. A félgyengedett' rollon felve néztünk ki Edittel az utcára, kiemenni se mertünk. Mintla két sötét alak fel-le sétaált volna az ablak előtt. Összenőlt a tornyon, gyomrom, egész ^{nag} falatot se tudtam lengelni, csak az ott maradt pálinkáiból ittam este, hogy gondolkozni se tudjak.

X X X

Igy maradtam egyedül a feldült lakásban, ösztörue, mindenkit elveszítve.

A kis szobában ott voltak Tarcasék a tarsberlek, tele rossz indulással. Még a Te otthonlétéd alatt kiigényeltek az egyik utcai szobáukt, meg is kaptak, mert jött a második gyerek. Ezt a szobát ekkorban a naposban kellett nekik átadnom. Ezt a szobát, ahol annyi vidám napot töltöttünk mikor még mind együtt voltunk. Ahol az ajtófelfán éről-évre fel volt jegyesre memyit nöttek, aminek minden súga tele volt emlékekkel, ahol vépus feküdt betegágyában, ahol a fal felé fordított és meghalt.

A Te elvésztesed után kimonddatlatlan pimaszok lettek, nem volt bennük semmilyi emberseg. Tárekbené látna hogy most felülkerekedhet, ritükté a célt; engem kiüldözni a lakásból, hogy Ö^r elfoglallassa utolsó menedékemet; a halált és a zongorarobát. Most már a romkod röliában terpeszkedtek, minden nő áthallatkozt és minden leletővel azon igyekszek, hogy mennél kínosabb legyen az életem. A mi nőibákon kerestük tűl tölthet be a nagyobb hútorokat és a bögögyeseket az ágyából. Ha látta volna, hogy vonult be! Mint egy győztes hadvezér! Engem sokrétűen alkotott a sors. A feldült lakásban egészül maradtam. Elvésztem az egész családomat, Te bőstönben.

A meghitt otthonban üldözött lettem. Nem tekintettek anyai fájdalmamat, lehullt róluk minden más kímutatva a leghitványosabb emberi indilatokat. A legnagyobb gorombasággal illettek, napról napra minden jobban kiszorítottak megcsokkolt helyemről. Először a fűzőrőlából, ahol rán törték ha mosdottam. Eddíbet ment ott mint mosdani összékarmolta és beleharapott a kezébe, aztán a komylából, hogy ne halljam a szájából fröccsenő gorombaságokat és ne lassan pöfferkedését, inkább ki se mentem. A halban fűtem a petróförről, reggel még aludtak lopva lekeszítettem a vizeket, egész nap maganna csaktam az ajtot, vagy elbújdostam otthonról a rokonokhoz, mint már többsel is felmegetöztek. Feljelentgettek több itben a politikai osztályon, a rendőrségek is folyamodtak, nem részletek a leggonoszabb csoportok között műköni csak hogy engem kiígyenek a lakásból és Ök megkapassák. Nem volt senki, aki meg tudott volna ellenük védelmezni. A lakásba találkozni kívül volt.

Ilyenek voltak a körménymezem otthon, nincs közben a kinakkinját álltam ki előled. Megtudtuk, hogy a földön vagytok. Pénteki napokon gyakran lumentünk az ügyességre, ahol pár rövid hallhattunk Rólatok. Csak annyit olvastak le a karloték ról hogy ott vagytok, tárgyalás meg minős, látogatni nem lehet, 20 Ft tiszepiért lehet küldeni haronta. Skórryg érzesetkel léptem be mindenig abba a komor épületbe, amelyiknek egy ismeretlen részében le vagy kárva. Mennyire renvedhet a kabadság elvésztesen, a megalázta tések a nélkülrések között, ami variatlanul ránakadt gondtalan idám ifjúságodra.

Egy napon aztán megtudtuk, hogy az I. tárgyalás megvolt. Beszéltetve járultam az ablakhoz tudatosan néget. Hát igen! Gérecek mondta mosolyogva az ügyes - nem mondom jól "ra vettek! 10 év!" na de ebből II. fokon lehet még 5 év is, meg kevesebb is ha jól megy" 10 év! Csak leültem egy közeli padra, mert beszéltek a lábaim. Csontig látó sikoltorásra rejtettem fel gondolataimhoz. Gálfy ügyvédnél körözött az ügyes, hogy ferje a legsúlyosabb ítéletet kapta: halált. Ott volt a Balint Gy. mama is, ois ezt a feleletet kapta, de akkor mi már Mohosnával menekültünk az épületből. Mertünk az utca, nép nyár volt. 10 év, viszten 10 év, de legalább nem halál.

Aug. hónap volt meg a II. tárgyalás. Bírakodón mentünk be. - Nem lehet "égcs" fokon több 5 évnél, de hárha csak 3 - ól még az is rejtőző" volt. - Csak amultam és álltam kitetlenül mikor az ügyes kimondta a 12 évet. De hiszen csak 10 volt! - Igen súlyosítottak mondta ök könnyedén. Es szükséges ítéletet kapnak a többiek is. - Emlékrem; egy idős lakáspar ült össze roskadva a padon. Nem sikoltoztak, nem sántak. Maguk elő meredtek fájdalmas betegségekkel; halál, serepett fiuktak halál. - Sokan voltakakkor így. Gyula és Gálfy se mentek már a tárgyalás után viszre a többiekkel, hanem a síralomházba.

Beszélőt kérünk de akkor már titeket elszállítottak ismeretlen helyre. Nem közeltek velünk, lóvá. Ha nem érte nem tudunk meg. Rölatek semmit, pedig mindenfél kérdezésködtünk.

Ötven mind kihatalmasabb lett az életem. Itt a remény se maradt meg, hogy Te belátható időn belül viszrajössz. Akon gondolkoztam, lóvá meneküljek, ahol legalább embereges lakótársakra találjak? Így jött az a mentőgondolatom, hogy lakást cserélek Límeknél. Límeknél kapott az ajánlatot, mert sokkal rabb lehast kapott. Kája és terméte is volt akkoraz, hogy a kis körcsög Tareknával elbánkadt.

Egy zombat d. e. nemélyesen bevászonoltam a lakás lóvára és megkaptam a cserére és költözökésre az engedélyt. Tarekásek mit sem selytettek.

Vasárnap 1951 nov 10.-én romoni nival ebredtem arra, hogy most már véglegesen el kell hagyni a régi otthonot. Elég minden nép rendben volt a zabolán. Zongora a helyén, képek a falon, terítőcsék a bútoron.

Sokszig néregettem bűncsírva körül. Hihetetlen volt, hogy el kell menni, hogy már csak pár óráig az én ottlonom, és már többet be se léphetek.

8 órakor már jött Simekné egy nagy batya a gyermekivel, jöttek az emberek és perceken belül szét volt vedve a kedves színik.

Farkasék sötét fenyőgető arccal jártak, nagyon bőszüsök voltak a csere miatt. Ilyen volt ugyan senki. Egyszerűen kellett megküzdeni ezeket a pinos durcolkodással. Valósággal ki kellett laponi a holmimát. Sok minden ott is maradt, de nem láttam semmit, csak megszabadják tölük. I. u. 3 óra felcipeltek a butorokat a III. e. egy keskeny udvari zárájába, konyha felőli bejáratnál. Komoru körel mentem kiégig a pinos köreken, a falad utolsó tagja megett becsapódott a lépcsőházi ajtó.